

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

KPMG Oy Ab:n ja KHT Antti Kääriäisen toiminta Kainuun Etu Oy:n tilintarkastuksessa tilikaudelta 2019

Tilintarkastuslautakunnan päätös 27.1.2021

Päätöksen diaarinumero: PRH/1127/10000/2020

Asian vireilletulo

Ilmoittaja (kantelija) on 19.5.2020 päivätyssä kantelussaan arvostellut KHT Antti Kääriäisen ja KPMG Oy Ab:n (KPMG) tekemää tilintarkastusta Kainuun Etu Oy:ssä tilikaudelta 1.1.- 31.12.2019. Ilmoittaja on pyytänyt PRH:n tilintarkastusvalvontaa selvittämään, onko tilintarkastus suoritettu asianmukaisesti riittävässä laajuudessa ja tarvittavalla huolellisuudella siten kuin tilintarkastuslaki ja hyvä tilintarkastustapa velvoittavat.

Ilmoittajan keskeiset moitteet kulminoituvat Kainuun liiton myöntämän tuen 31.3.2020 päivätyyn takaisinperintäpäätökseen. Kainuun liitto perii Kainuun Etu Oy:ltä takaisin perusteettomasti liikaa maksettua tukea 272 136,86 euroa. Eräpäivä on 30.6.2020. Takaisinperintäpäätös on annettu ennen tilintarkastuskertomuksen antamista vuodelta 2019.

Kainuun Etu Oy:n tilinpäätöksessä 1.1.-31.12.2019, toimintakertomuksessa, tuloslaskelmassa, liitetiedoissa, vastuissa tai riskiselvityksessä ei ole mitään mainintaa tästä takaisinperintäpäätöksestä.

Tilintarkastuskertomus on niin sanottu puhdas kertomus. Tilintarkastuskertomusta ei ole mukautettu eikä siinä ole lisätietoja. Kainuun Etu Oy:n yhtiökokous 28.4.2020 päätti kuitenkin vahvistaa vuoden 2019 tuloslaskelman ja taseen. Yhtiökokous totesi, että: "Tuloslaskelmaan ja taseeseen liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä ja riskejä hankkeeseen nro A7007 liittyen. Tämä informaatio olisi tullut sisältyä tilinpäätökseen". Yhtiökokous päätti myöntää vastuuvapauden hallitukselle ja toimitusjohtajalle lukuun ottamatta keskeneräistä takaisinperintää liittyen Kasvua Kainuuseen -hankkeeseen.

Tilintarkastajan selvitys

KPMG

KPMG on antanut PRH:n tilintarkastusvalvonnalle 30.10.2020 päivätyt selvitykset, jossa se kertoo, kuinka se on varmistanut Kainuun Etu Oy:n tilintarkastuksen hoitamista varten riittävät resurssit, tuen ja valvonnan. KPMG on selvittänyt yleisesti uuden asiakkaan ja toimeksiannon arviointiprosessia, konsultaatiota ja läpikäyntiperiaatteita, sisäisiä valvonta- ja seurantaohjelmia, työvälineitä, koulutus- ja konsultaatioresursseja sekä toimeksiantotiimien kokoamista KPMG:ssä.

KPMG on todennut, että Kainuun Etu Oy:stä tuli KPMG:n tilintarkastusasiakas vuonna 2018. Asiakasarviointin, tilintarkastustoimeksiannon riskiarviointin ja toimeksiantohyväksynnän on tehnyt järjestelmään asiakasvastuullinen Kääriäinen. Asiakkaan ja toimeksiannon riskitason on arvioitu olevan matala. Kääriäinen toimii KPMG:n partnerina ja osakkeenomistajana. KPMG:n Pohjois-Suomen alueella Kääriäisellä on ollut asemansa puolesta merkittävä vaikutusvalta toimeksiantojen henkilöresursointiin. Kääriäisen lisäksi Kainuun Etu Oy:n tarkastustiimissä oli tilikaudella mukana tilintarkastuksen asiantuntija ja nuorempi avustava tilintarkastuksen asiantuntija. KPMG:n tilintarkastaman tilikauden 1.1.-31.12.2019 tilintarkastuskertomus on ollut vakiomuotoinen, eikä sille siten ole ollut tarvetta tehdä erillistä läpikäyntiä.

Kääriäinen

Kääriäinen on antanut PRH:n tilintarkastusvalvonnalle 28.10.2020 päivätyn selvityksen ja 11.1.2021 päivätyn lisäselvityksen. Selvityksessään Kääriäinen on kertonut toimeksiannon taustasta ja tilintarkastuksen toteutuksesta. Kääriäinen antoi tilikauden 2019 tilintarkastuksesta tilintarkastuskertomuksen 7.4.2020 ja samassa yhteydessä myös tilintarkastuspöytäkirjan yhtiön hallitukselle. Kääriäinen on mielestään arvioinut yhtiön tilinpäätöksen riskejä hyvän tilintarkastustavan edellyttämällä tavalla. Hän on kohdistanut tarkastustoimenpiteitä riskialueisiin.

Kainuun Etu Oy:n toimitusjohtaja tiedotti Kääriäiselle sähköpostitse 6.4.2020 Kainuun liiton tekemästä takaisinperintäpäätöksestä. Toimitusjohtaja totesi, ettei takaisinperintäpäätös sisällä mitään sellaista uutta tietoa, jota hallituksella ei olisi ollut käytössään jo hyväksyessään tilinpäätöksen 11.3.2020 eikä tilinpäätöksen muuttamiselle ja uudelle käsittelylle hänen mukaansa ollut perusteita. Kääriäinen suoritti tiedon saatuaan lisätarkastustoimenpiteitä. Hän muun muassa selvitti asian keskeneräisyyden ja sen, että omistajia oli 18.3.2020 tiedotettu kirjallisesti potentiaalisesta takaisinperintäpäätöksestä. Kääriäinen myös arvioi takaisinperintäpäätöksen vaikutuksia tilinpäätökseen ja toiminnan jatkuvuuden edellytyksiin. Kääriäinen pyysi ja sai johdon vahvistusilmoituskirjeen (ISA 580). Kääriäinen on mielestään suorittanut tarvittavat tarkastustoimenpiteet hyvän tilintarkastustavan ja ISA 560 standardin edellyttämällä tavalla.

Tilintarkastusta suorittaessaan Kääriäinen arvioi, onko takaisinperintäpäätöksellä vaikutusta toiminnan jatkuvuuden uudelleenarviointiin siten, että tilintarkastuskertomusta olisi mukautettava tai annettava lisätietoa tilintarkastuskertomuksessa. Kääriäinen on siten arvioinut toiminnan jatkuvuuden edellytyksiä hyvän tilintarkastustavan ja ISA 570 standardin edellyttämässä laajuudessa. Perustellusti voitiin odottaa yhtiön toiminnan jatkuvan vähintään tilikauden päättymisestä seuraavan 12 kuukauden ajan. Kääriäinen katsoi ammatillisen harkinnan perusteella, että tilintarkastuskertomuksen mukauttamiselle tai lisätietojen antamiselle ei tässä tapauksessa ollut tarvetta. Pääsyy päätelmään oli asian epäselvyys ja riidanalaisuus.

Kääriäinen on tuonut esiin myös, että tilinpäätöksen hyväksikäyttäjien joukko on suppea. Yhtiön kaikki omistajat ovat olleet edustettuina hallituksessa ja omistajakuntien johtajia on erikseen informoitu potentiaalisesta uhasta. Keskeneräisen, riidanalaisen ja epäselvän asian julkistaminen tilintarkastuskertomuksessa ei olisi ollut hyvän tilintarkastustavan mukaista. Hallituksen pöytäkirjassa 11.3.2020 asia oli luokiteltu ehdottoman luottamukselliseksi, eikä takaisinperintäpäätös ollut julkinen.

Kääriäinen on katsonut, että tilikauden 2019 tilintarkastus on suunniteltu, toteutettu ja tarkastuksesta raportoitu tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Raportointi vastaa tilintarkastuskertomuksen antamishetkellä vallinneita tosiseikkoja, joiden vuoksi kantelu on aiheeton.

Ratkaisu

Tilintarkastuslautakunta antaa Kääriäiselle varoituksen. KPMG:n toiminnan tutkinta ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Perustelut

1 Tapahtumien kulku

Kainuun Etu Oy on sen toimintakertomuksen 2019 mukaan Kainuun kuntien ja Vaalan omistama voittoa tavoittelematon maakunnallinen elinkeino toiminnan kehittämissyhtiö. Yhtiön tehtävänä on "...tukea Kainuussa toimiva yrityksiä kannattavaan kasvuun korkeatasoisilla palveluilla". Kääriäisen antaman selvityksen mukaan Kainuun Etu Oy on aluekehityslainsäädännössä määritelty kehitysyhtiö, jonka toiminta muodostuu kokonaisuudessaan hanketoiminnasta. Sen tulot muodostuvat pääosin hankerahoituksesta.

KPMG on toiminut Kainuun Etu Oy:n tilintarkastajana ja Kääriäinen sen nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana tilikaudesta 2018 lähtien.

Kainuun liitto teki Kainuun Etu Oy:n tilikauden 2019 päättymisen jälkeen 31.3.2020 päätöksen, jonka mukaan se perii Kainuun Etu Oy:ltä takaisin perusteettomasti liikaa maksettua tukea 272 136,86 euroa. Takaisinperintäpäätös kohdistuu Kainuun Etu Oy:n hankkeen A70007 Kasvua Kainuuseen –hankkeen

rahoitukseen. Hanke on alkanut 1.12.2014 ja päätynyt 31.3.2018. Kainuun Etu Oy on valittanut päätöksestä hallinto-oikeuteen. Kainuun Etu Oy:n tilikauden 2019 tilinpäätös on käsitelty ja allekirjoitettu hallituksen kokouksessa 11.3.2020 ennen edellä mainittua Kainuun liiton takaisinperintäpäätöstä. Kainuun Etu Oy:n hallitus ei ole muuttanut tilinpäätöstä eikä toimintakertomusta takaisinperintäpäätöksen johdosta. Takaisinperintäpäätöksen vaikutusta Kainuun Etu Oy:n toimintaan ja sen kykyyn jatkaa toimintaansa ja suoritua velvoitteistaan ei ole ollenkaan käsitelty Kainuun Etu Oy:n tilinpäätöksessä eikä toimintakertomuksessa. Kääriäinen on keskustellut takaisinperintäpäätöksestä ja sen taloudellisesta vaikutuksesta Kainuun Etu Oy:n johdon kanssa ennen tilintarkastuskertomuksen antamista.

KPMG ja Kääriäinen päävastuullisena tilintarkastajana on 7.4.2020 antanut vakiomuotoisen tilintarkastuskertomuksen Kainuun Etu Oy:n tilikauden 2019 tilintarkastuksesta.

2 Sovellettavat oikeusohjeet

Tilintarkastuslain (1141/2015) 7 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tilintarkastusvalvonta valvoo, että tilintarkastajat toimivat tilintarkastuslain mukaisesti.

Suorittaessaan tilintarkastuslain 3 luvun 1 §:n mukaista tilintarkastusta tilintarkastajan on toimittava hyvän tilintarkastustavan mukaan (TTL 4:3). Hyvään tilintarkastustapaan kuuluu velvollisuus noudattaa kansainvälisten tilintarkastusstandardien pääperiaatteita. Tilintarkastajan on noudatettava ammattieettisiä periaatteita (TTL 4:1). Tilintarkastajan on suoritettava tehtävänsä ammattitaitoisesti, rehellisesti, objektiivisesti ja ammatillinen kriittisyys säilyttäen sekä huolellisesti yleinen etu huomioon ottaen.

Tilintarkastuskertomuksessa on annettava lausunto siitä: 1) antaako tilinpäätös noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti oikean ja riittävän kuvan yhteisön tai säätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta; 2) täyttääkö tilinpäätös lakisääteiset vaatimukset; 3) onko toimintakertomus laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti; 4) ovatko tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot yhdenmukaisia.

Tilintarkastajan lausunto on vakiomuotoinen, varauman sisältävä tai kielteinen. Jos tilintarkastaja ei voi antaa lausuntoa, tilintarkastajan on ilmoitettava tästä tilintarkastuskertomuksessa (TTL 3:5.3).

Harkitessaan tilintarkastuskertomuksen lausuntoja tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa, jota kuvaavat kansainväliset tilintarkastusalan standardit (ISA). ISA-standardien sisältämien keskeisten periaatteiden noudattamista on pidettävä osana tilintarkastuslaissa säädettyä hyvää tilintarkastustapaa (KHO 12.2.2020, dnro 3673/2/18).

Tapauksen kannalta keskeisiä tilintarkastusstandardeja ovat etenkin seuraavat:

- ISA 320 Olennaisuus tilintarkastusta suunniteltaessa ja suoritettaessa
- ISA 450 Tilintarkastuksen aikana todettujen virheellisyyksien arvioiminen
- ISA 540 Kirjanpidollisten arvioiden – mukaan lukien käypää arvoa koskevat kirjanpidolliset arviot – ja niistä tilinpäätöksessä esitettävien tietojen tarkastaminen
- ISA 560 Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat
- ISA 570 Toiminnan jatkuvuus
- ISA 580 Kirjalliset vahvistusilmoitukset
- ISA 700 Riippumattoman tilintarkastajan tilintarkastuskertomus
- ISA 705 Riippumattoman tilintarkastajan tilintarkastuskertomukseen sisältyvän lausunnon mukauttaminen

ISA 320 -standardin mukaan tilintarkastajalla on velvollisuus soveltaa olennaisuuden käsitettä suunnitellessaan ja suorittaessaan tilintarkastusta. ISA 450:ssä (Tilintarkastuksen aikana todettujen virheellisyyksien arvioiminen) selitetään, kuinka olennaisuutta sovelletaan arvioitaessa todettujen virheellisyyksien vaikutusta tilintarkastukseen ja mahdollisten korjaamattomien virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen. Tilintarkastaja määrittää olennaisuuden ammatilliseen harkintaan perustuen, ja siihen vaikuttaa tilintarkastajan näkemys tilinpäätöksen käyttäjien taloudellisen informaation tarpeista (ISA 320.4). Tilintarkastaja soveltaa olennaisuuden käsitettä sekä suunnitellessaan ja suorittaessaan tilintarkastusta että arvioidessaan todettujen virheellisyyksien vaikutusta tilintarkastukseen ja mahdollisten

korjaamattomien virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen sekä laatiessaan tilintarkastuskertomukseen sisältyvää lausuntoa (ISA 320.5).

Tunnistaessaan ja arvioidessaan olennaisen virheellisyyden riskejä tilintarkastajan on arvioitava kirjanpidolliseen arvioon liittyvän arviointiepävarmuuden aste (ISA 540.10). Tilintarkastajan on ratkaistava, aiheutuuko joistakin sellaisista kirjanpidollisista arvioista, joihin liittyvän arviointiepävarmuuden on todettu olevan suuri, hänen harkintansa mukaan merkittäviä riskejä (ISA 540.11). Tilintarkastajan on vastattava riskeihin ISA 540 –standardin mukaisin toimenpitein.

ISA 560 –standardin mukaan tilintarkastajan on suoritettava tilintarkastustoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on hankkia tarpeellinen määrä tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä siitä, että kaikki tilinpäätöspäivän ja tilintarkastuskertomuksen antamispäivän välillä toteutuvat tapahtumat, jotka edellyttävät tilinpäätöksen oikaisemista tai lisätietojen esittämistä, on tunnistettu (ISA 560.6). Tilintarkastajan on suoritettava toimenpiteet siten, että ne kattavat ajanjakson, joka ulottuu tilinpäätöspäivästä tilintarkastuskertomuksen antamispäivään tai niin lähelle sitä kuin käytännössä on mahdollista (ISA 560.7). Jos tilintarkastaja tunnistaa tapahtumia, jotka edellyttävät tilinpäätöksen oikaisemista tai lisätietojen esittämistä, hänen on ratkaistava, onko kaikki tällaiset tapahtumat otettu asianmukaisesti huomioon tilinpäätöksessä (ISA 560.8). Tilintarkastajan on pyydettävä johtoa ja soveltuviissa tapauksissa hallintoelimiä antamaan ISA 580 –standardin mukainen kirjallinen vahvistusilmoitus siitä, että kaikkien sellaisten tilinpäätöspäivän jälkeisten tapahtumien, jotka sovellettavan tilinpäätösnormiston mukaan edellyttävät tilinpäätöksen oikaisemista tai lisätietojen esittämistä, mukaiset oikaisut on tehty tai vaadittavat tiedot esitetty (ISA 560.9).

ISA 570 –standardi koskee tarkastuskohteen toiminnan jatkuvuuden edellytyksiä. Toiminnan jatkuvuuteen perustuvan laskentaperusteen mukaan tilinpäätös laaditaan olettaen, että yhteisö jatkaa toimintaansa ennakoitavissa olevan tulevaisuuden ajan (ISA 570.2). Tilintarkastaja on velvollinen hankkimaan tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä ja tekemään johtopäätöksen siitä, onko johdon ollut asianmukaista käyttää toiminnan jatkuvuuteen perustuvaa laskentaperustetta tilinpäätöksen laatimisessa, sekä tekemään hankkimansa tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, liittyykö yhteisön kykyyn jatkaa toimintaansa olennaista epävarmuutta (ISA 570.6). Jos tilintarkastaja tilintarkastuksessa havaitsee olennaista epävarmuutta toiminnan jatkuvuudesta, hänen on arvioitava, antaako hallitus tilinpäätöksessä tarpeellisissa määrin tietoja epävarmuudesta.

ISA 700 koskee tilintarkastuskertomuksen antamista ja ISA 705 –standardi tilintarkastuskertomuksen mukauttamista. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa olennaisia ovat mukauttamista koskevat ISA 705 –standardin kohdat.

Tilintarkastajan on mukautettava tilintarkastuskertomukseen sisältyvä lausunto silloin, kun: a) hän tekee johtopäätöksen, että hankitun tilintarkastusevidenssin perusteella tilinpäätöksessä kokonaisuutena on olennainen virheellisyys; tai b) hän ei pysty hankkimaan tarpeellista määrää tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä tehdäkseen johtopäätöksen, ettei tilinpäätöksessä kokonaisuutena ole olennaista virheellisyyttä (ISA 705.6).

Tilintarkastajan on annettava varauman sisältävä lausunto silloin, kun (a) hän hankittuaan tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä tekee johtopäätöksen, että virheellisyydet ovat yksin tai yhdessä tilinpäätöksen kannalta olennaisia mutta eivät laajalle ulottuvia; tai (b) hän ei pysty hankkimaan lausuntonsa perustaksi tarpeellista määrää tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä mutta hän toteaa, että mahdollisten havaitsemattomien virheellisyyksien mahdolliset vaikutukset tilinpäätökseen voisivat olla olennaisia mutta eivät laajalle ulottuvia (ISA 705.7).

Tilintarkastajan on annettava kielteinen lausunto silloin, kun hän hankittuaan tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä tekee johtopäätöksen, että virheellisyydet ovat yksin tai yhdessä tilinpäätöksen kannalta sekä olennaisia että laajalle ulottuvia (ISA 705.8).

Kun tilintarkastaja odottaa mukauttavansa tilintarkastuskertomukseen sisältyvän lausuntonsa, hänen on kommunikoitava hallintoelinten kanssa olosuhteista, jotka ovat johtaneet odotettavissa olevaan mukauttamiseen, sekä mukautetun lausunnon sanamuodosta (ISA 705.30).

3 Kääriäisen toiminnan arviointi

Kääriäinen päävastuullisena tilintarkastajana on ollut velvollinen tarkastamaan Kainuun Etu Oy:n tilinpäätöksen, kirjanpidon, hallinnon ja toimintakertomuksen toiminnan hetkellä voimassa olleen tilintarkastuslain (1141/2015) mukaisesti ja antamaan tilintarkastuksesta tilintarkastuskertomuksen tarkastamaltaan tilikaudelta (TTL 3:1).

Selvityksen mukaan Kainuun liiton päätös 31.3.2020 periä takaisin Kainuun Etu Oy:lle myönnettyä rahoitusta on ollut määrältään ja vaikutuksiltaan olennainen riski ja epävarmuustekijä. Sen esittämättä jättäminen Kainuun Etu Oy:n tilinpäätöksessä 31.12.2019 ja toimintakertomuksessa tilikaudelta 2019 on ollut omiaan vaarantamaan tilinpäätöksen antaman oikean ja riittävän kuvan. Kainuun Etu Oy:n tilikauden 1.1.-31.12.2019 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on ollut olennainen puute, jonka Kääriäinen päävastuullisena tilintarkastajana on ollut velvollinen ottamaan huomioon tilintarkastusraportoinnissa.

Kääriäinen on selvittänyt, ettei Kainuun Etu Oy:n hallitus ole halunnut muuttaa Kainuun Etu Oy:n varsinaiselle yhtiökokoukselle esitettävää tilikauden 1.1.-31.12.2019 tilinpäätöstä ja toimintakertomusta niin, että Kainuun liiton takaisinperintäpäätös 31.3.2020 ja sen taloudelliset vaikutukset Kainuun Etu Oy:lle olisi esitetty tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa.

Kääriäinen on 7.4.2020 päivätyssä tilintarkastuspöytäkirjassa tuonut esiin, että Kainuun liiton takaisinperintäpäätös 31.3.2020 aiheuttaa taloudellista epävarmuutta, jota ei ole huomioitu tilinpäätöksessä. Tilintarkastuspöytäkirjan mukaan täysimääräisesti toteutuessaan takaisinperinnällä olisi merkittävä vaikutus Kainuun Etu Oy:n taloudelliseen asemaan ja että toiminnan jatkaminen tulisi vaatimaan rahoitusjärjestelyjä.

Tilintarkastuslautakunta toteaa, että takaisinperintäpäätöksen aiheuttaman epävarmuuden raportointi tilintarkastuspöytäkirjassa ei ole tässä tilanteessa riittävää. Kääriäisen olisi pitänyt raportoida asiasta tilintarkastuskertomuksessa, koska Kainuun Etu Oy:n hallitus ei ole halunnut muuttaa tilinpäätöstä siten, että siitä kävisi ilmi takaisinperintäpäätöksen aiheuttama epävarmuus ja sen taloudelliset vaikutukset. Velvollisuutta esittää asia tilintarkastuskertomuksessa ei voi korvata asian esittämällä yhtiön hallitukselle annettavassa tilintarkastuslain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitettussa tilintarkastuspöytäkirjassa.

Tilintarkastuslautakunta toteaa Kääriäisen antaman selvityksen johdosta seuraavan:

1. Kääriäisellä on ollut velvollisuus arvioida kriittisesti ja itsenäisesti Kainuun Etu Oy:n hallituksen esittämää kannanottoa siitä, että takaisinperintäasia on keskeneräinen ja epäselvä. Kääriäinen on voinut päätellä, että takaisinperintäasia aiheuttaa merkittävä epävarmuutta, josta on esitettävä tiedot tilinpäätöksessä
2. Se, että takaisinperintäpäätös ei ollut lainvoimainen ja siitä oli tekeillä oikaisuvaatimus, ei poista takaisinperintäpäätöksen aiheuttamaa epävarmuutta. Kääriäinen on ollut velvollinen arvioimaan takaisinperinnän toteutumisen riskiä ja toimimaan sen mukaisesti.
3. Vaikka toiminnan jatkuvuuden oletuksen on arvioitu olevan voimassa, Kääriäisen tiedossa on ollut edellä mainittu tilinpäätöstietojen puute, josta Kääriäisen olisi pitänyt raportoida tilintarkastuskertomuksessa.
4. Vaatimus tilinpäätöksen oikeista ja riittävästä tiedosta turvaa kaikkien tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen lukijoiden tiedontarpeita. Näin ollen lain soveltamisen kannalta ei ole riittävää, että Kainuun Etu Oy:n kaikki omistajat olivat edustettuina hallituksessa ja että Kainuun Etu Oy:n omistajakuntien johtajia oli erikseen informoitu potentiaalisesta takaisinperintäpäätöksen aiheuttamasta uhkasta.
5. Tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan mukaan tilintarkastuskertomuksessa raportoitava asia ei voi olla salainen. Tilintarkastajan on aina raportoitava laissa säädetyt seikat. Raportointivelvollisuuden kannalta ei ole merkitystä sillä, että Kainuun Etu Oy:n hallitus oli kokouksessaan 11.3.2020 merkinnyt takaisinperintäasian luottamukselliseksi.

Kääriäisen olisi tullut mukauttaa lausuntoaan 7.4.2020 päivätyssä tilintarkastuskertomuksessa. Kääriäisen olisi pitänyt antaa varauman sisältävä tai kielteinen lausunto tilinpäätöksen siitä: 1) antaako tilinpäätös noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti oikean ja riittävän kuvan yhteisön tai säätiön toiminnan

tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ja 2) täyttääkö tilinpäätös lakisääteiset vaatimukset (TTL 3:5.2:n 1 ja 2 kohdat) 3) onko toimintakertomus laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Kääriäisen toiminta on näillä perusteilla ollut hyvän tilintarkastustavan ja tilintarkastuslain vastaista.

4 KPMG:n toiminnan arviointi

Tilintarkastuslakiin perustuvassa tilintarkastajien valvonnassa vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan tilintarkastusyhteisön on vähintään tarjottava sen palveluksessa olevalle tilintarkastajalle riittävät resurssit toimeksiannon suorittamista varten sekä tuettava ja valvottava tilintarkastajan toimintaa.

Tämän tutkinta-asian selvityksessä ei ole tullut esiin seikkoja, jotka osoittaisivat, että KPMG olisi menetellyt epäasianmukaisesti tai muuten tilintarkastuslakiin perustuvien velvollisuuksiensa vastaisesti Kainuun Etu Oy:n tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.1. – 31.12.2019.

5 Yhteenveto

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että edellä jaksossa 3 esitetyillä perusteilla Kääriäinen on toiminut Kainuun Etu Oy:n tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.1. – 31.12.2019 hyvän tilintarkastustavan ja tilintarkastuslain vastaisesti.

Kääräisen antama tilintarkastuskertomus ei täytä tilintarkastuslakiin perustuvia vaatimuksia. Kääräisen menettely ei vastaa tilintarkastajalta vaadittavaa huolellisuutta, am matillista skeptisyyttä eikä varovaisuutta.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, ettei KPMG:n toiminnasta voida osoittaa tilintarkastuslain vastaisuutta.

6 Seuraamuksen määräämisessä huomioon otettavat seikat (TTL 10:1 ja 10:7)

Tilintarkastuslautakunta ottaa huomioon, että Kääräisen vastuulla olleessa tilintarkastusprosessissa ei ole havaittu moitittavaa, vaan hänen moitittava menettelynsä liittyy raportointiin. Kääriäiselle ei ole aikaisemmin määrätty tilintarkastuslain 10 luvun mukaista seuraamusta. Kääriäinen on myötävaikuttanut tutkinta-asian selvittämiseen.

Tilintarkastuslautakunnan ratkaisukäytäntö huomioon ottaen huomautus ei kuitenkaan ole riittävä seuraamus Kääräisen moitittavasta menettelystä. Tilintarkastuslautakunta on ratkaisukäytännössään suhtautunut tilintarkastuskertomuksen virheisiin ja puutteisiin ankarasti, minkä vuoksi varoitus on tässä tapauksessa perusteltu.

Sovelletut säännökset

Tilintarkastuslaki (1141/2015) 1 luku 1, 3 luku 1 ja 5 §, 4 luku 1 ja 3 §, 7 luku 2 §, 10

luvun 1 ja 7 §

Valitusoikeus

Asianosaisilla KPMG:llä ja Antti Kääriäisellä on oikeus valittaa tästä päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen valitusosoituksen mukaisesti.

Asian ratkaisseet tilintarkastuslautakunnan jäsenet

Pekka Pajamo (pj), Jussi Heiskanen (varapj), Ari Ahti, Antti Fredriksson, Teija Laitinen, Riikka Rannikko, Leena Romppainen, Elina Stråhlman ja Anders Tallberg

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastuslautakunta

Pekka Pajamo

Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Pasi Horsmanheimo
Esittelijä
Tilintarkastusvalvonta